

YU ISSN 0350-185x
UDK 808

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

XLIV

У р е ђ и в а ч к и о д б о р :

*др Тајјана Бајиќић, др Даринка Горићан-Прежк, др Прена Грицак, др Милка
Ивић, др Павле Ивић, др Радослав Кайић, Блаже Конески, др Тине Лојар,
др Александар Младеновић, др Асим Пецо, др Мићар Пешкић, др Живојин
Спанојчић, др Драго Ђујић*

Г л а в н и у р е д н и к :
МИЛКА ИВИЋ

Б Е О Г Р А Д
1 9 8 8

БОЈАН ПОПОВ
(Београд)

СРПСКОХРВАТСКО *ЉАГА* ~ АЛБАНСКО *LĀGĒ*

Етимологија распрострањене српскохрватске лексеме *љага* („мрља“) већ деценијама је једно од отворених питања сербскохрватистике. Квалификацију „Непозната јосипања.“, коју овој речи даје П. Будмани¹, ниуколико не допуњава ни *Етимолошки рјечник хрватскога или српскога језика*, не упуштајући се у ма какав коментар². У српскохрватском је ту реч о релативно младој иновацији, што се потврђује Будманијевим: „У наше вријеме, а између рјечника у Вукову.“³ Нити *Рјечник ЈАЗУ* нити пак *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*⁴, не региструју ниједну употребу старију од првог издања Вукова речника 1818. г. Паралела у осталим словенским језицима нема. Из српскохрватског је, по Гамулескуу, дотична лексема продрла и у румунске банатске говорс, где је попримила форму *lăgă*⁵.

Српскохрватска именица ж. р. *љага* стоји у односу апсолутног фонетског идентитета са одређеним видом албанске именице ж. р. *lăgë*, који гласи *lăga*. Овај идентитет се протеже не само на све четири фонеме, већ и на природу и на место акцента.

Семантичка мотивација ове позајмице без тешкоћа се изводи већ из примарног речничког значења албанске лексеме: „1. *Pikë e vogël uji, pikë shiu*“⁶, што ће рећи „капља“. У *Рјечнику ЈАЗУ* наилазимо, наиме, на потпуну семантичку паралелу која документује да се из примарног значења „капља“ развија семантема „љага“. Примере хрватске или српске лексеме *капља* тамо налазимо груписане под „а. у њавом смислу.“,

¹ *Рјечник хрватскога или српскога језика* VI, ЈАЗУ, Загреб 1904—1910, s. v. *љага*.

² П. Скок: *Етимолошки рјечник хрватскога или српскога језика* II, Загреб 1972, s. v. *љага*.

³ *Рјечник ЈАЗУ*, *ibid.*

⁴ Књ. XI, Београд 1981, s. v. *љага*.

⁵ D. Gămlulescu: *Elementele de origine sîrbocroată ale vocabularului dacoromân*, Букурешт — Панчево 1974, s. v. *lăgă*.

⁶ *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, A — M, Приштина 1981, s. v. *lăgë*.

да бисмо иза тога имали: „б. у ѿренесеном смислу, мала љаја (обла ѿе ѿ ѿме слична кайљи).” Наводе се и два примера, из Гундулића: „На кржаве кúда капље драчнијем бичим у тле лупа”, и из Палмотића: „А кожа јој сва на капље у пјегам је шаровита.”⁷

Будманијева семантичка интерпретација („обла ѿе ѿ ѿме слична кайљи”) може се допунити не мање релевантним, каузалним односом у коме две реалије стоје: велико мноштво мрља пореклом су капље. Такав каузалитет документован је, између осталог, и код самог Будманија, дефиницијом лексема *маћа*, у којој се помиње „капља”: „*љаја, мрља, (уојће не велико) мјесто што је друје боје нећо остало на чему је, н. ѿ. кад на какво шкање, на харџију шид. ѿадне кайља друје боје и остане на ономе мјесту промијењена боја.*”⁸

Резюме

Бојан Попов

СЕРБО ХОРВАТСКОЕ ЛЬАЈА ~ АЛБАНСКОЕ ЛАГЃ

До сих пор необъясненная сербохорватская лексема *љаја* (: „пятно”) незасвидетельствованная ранее 1818 г., представляется прямым заимствованием из алб. *laga* (= „капля”). Параллельно семантическое развитие с.-хорв. *кайља* во вторичном значении „пятно”. Мотивировка не только аналогичность внешнего вида капли и пятна, но и каузальность, т.к. большое множество пятен по происхождению является каплями.

⁷ Рјечник ЈАЗУ, дио IV, Загреб 1892—1897, s. v. *кайља*.

⁸ Ibid., дио VI, s. v. *маћа*.